

«АЛТАРГАНАМНАЙ»

20.07.06, Бүр. үнэн

аялга дуугаа бэлэглээ

Угсаата Буряад - Монгол араднай хэр угаа хойшо дууша, уян сэдхэлтэй арад зон гэжэ мэдээжэ ааб даа. Ажал хүдэлмэриэньшэ хэхэдээ, баясаха сэнгэхэдээшье, уянгата найхан буряад дуунайнгаа аялга ниилүүлэн дуулажа ябаһаниинь гайхалгүй. Дуун гэшэ хэтын хэтэдэ мүнхэ, үеын үедэ дамжуулагдажа ябахань эли. Дуулахадаа хүнэй зүрхэ сэдхэлхээ гуниг гашуудал тарадаг, сээжэдэнь сэсэг халбардаг гэшэ. Долоодохиёо үнгэргэгдэһэн «Алтаргана» нааданнай анха түрүүн байгуулагдахадаа, эртын дуунай мурьсөөн гээд үнгэргэгдэһэн түүхэтэй нэмнай даа. Тэрэ гэхээр он жэлэй ошоһоор байтар «Алтарганамнай» хүгжэн халбаржа, мүнөө болоод байхада, аргагүй ехэ наадан болоод байна ха юм.

Эндэһээ уламжалан абахада, мүнөө үеын дуу гүйсэдхэгшэдэй, мүн хүгжэм бэшэгшэдэй дунда үнгэргэгдэһэн конкурс «Алтаргана» нааданай таһаршагүй хуби болоно гэшэ. Уянгата буряад дуунуудаа уласхоорондын хэмжээндэ үргэхэ, түрэл тоонто Буряад дайдынгаа гоё найхание магтан түүрээһэн дуунуудыг зохион байгуулха гэһэн үүргэ. Зохиохы бүлгэмүүдэй, мүн дуушадай нөөсэ баяжуулха. Мүнөө үеын дуунай хүгжэм бэшэгшэд, ондоо нютагай хүгжэмшэдэй зохиохы ажалтайнь танилсаха, мүн дүй дүршэлын халан абаха гэһэн зорилго тус конкурсын урда табигдаа. Болзоогой ёһоор мурьсөөндэ мэргэжэлтэ хүгжэмшэдэй, мүн хүгжэмдэ дуратайшуулай эрхим хоёр бүтэлнүүд дуралдаха ёһотой байба.

Июниин гушанай үглөөнэй 10 цаһаа тус мурьсөөн эхилбэ. Үдэрэй 15 цаг болотор жюриин гэшүүд Россин арадай артист Дарима Линковоин түрүүтэй эрхим дуушадые, мүн хүгжэмшэдэй эрхим бүтэлнүүдыг шэлэн абаба. Жюриин бүридэлдэ хүндэтэ айшадамай оролсобо - Монгол ороной арадай артист, «Алтаргана» нааданай үндэһэ хуури табилсагдай нэгэн, буряад яһанай хүндэтэ Жаргалсайхан - гуай, Москва хотын «Олимп» гэһэн студийн аранжировщик Алексей Аштаев, Россин Федерациин соёлой габьяата ажал ябуулагша Баир Дондоков, мүн бусад түлөөлэгшэд болоно.

Үдэрэй гурбан сагта аргагүй халууншыг хаань, аялга дуунда дуратайшуул оперо болон баледэй театрта олоороо сутлараа. Тус концертдэ олон хүгжэм бэшэгшэд, дуу гүйсэдхэгшэд хабаа аха дуратай байһанаа мэдүүлээ.

Жээрэб таталганай ёһоор эгээл түрүүн «Алтаргана» нааданай мүнөө үеын дуу бэшэгшэдэй, аялгатай гүйсэдхэгшэдэй мурьсөөн Хурамхаанай аймагай түлөөлэгшэ Амгалан Данзанов нээбэ. Амгалан Данзанов байгша ондо Рязань хотодо үнгэргэгдэһэн «Эдир бэлигтэйшүүл» гэһэн Бүхэроссин эдир дуушадай конкурсо нэгэдэхи хуури эзэлһэн юм. Амгалан тэндэ Баяр Жигмытовэй шүлэг дээрэ найруулан Лариса Санжиевагай «Баргажан - Түхэм» гэһэн дуу дуулаһан. Энэл дуугаа тэрэ тус фестивалда дуулаа.

Мурьсөөнэй болзоогой ёһоор, түрүүн хүгжэмшэдэй дунда мурьсөөн болоо. Хүгжэм бэшэгшэд дууладаг хаа, дуунуудаа өөһэдөө гүйсэдхөө. Жэшэнь, хүгжэмшэ - дуушан Булат Бадмаев, Мэдэгма Доржиева, ургажа ябаһан залуу хүгжэмшэн, Хурамхаанай аймагай түлөөлэгшэ Саяна Аюшеева гэгшэд өөрынгөө дуунуудыг гүйсэдхэжэ, харагдай дуу татаба.

Удаань дуушадай дунда конкурс эхилээ. Эдиршүүл мэдээжэ дуушадар - Чингис Раднаев, «Бүргэд» гэһэн бүлгэм, Мэдэгма Доржиева гэгшэнтэй сугтаа адли жагсажа, аялга дуугаа хангуурдаа. Эндэ үшөө Буряадтаа мэдээжэ боложо ябаһан Буряад драмын театрай залуу зүжэгшэд, эбтэй дорюун гэр бүлэ Болот, Жаажан Дингонорбевтон уянгата найхан дуунуудыг хангуурдажа, танхимаар дүүрэн хууһан арад зоние уяруула, хүлгүүлбэ.

Иигэжэ Бүгэдэ буряадай уласхоорондын «Алтаргана» нааданай дуунай мурьсөөн дулаахан баярай оршондо боложо, түгэхэдөө хүрбэ. Удаань фестивалиин дарга Норжима Цыбикова тайзан дээрэ гаража, конкурсын илгшадые сонособо.

Хүгжэм бэшэгшэдэй дундаһаа Хурамхаанай аймагһаа уг гарбалтай залуу хүгжэмшэн Саяна Аюшеева түрүүлжэ, конкурсын дээдэ шан - Гран-придэ хүртэбэ.

Нэгэдэхи хуурида мэдээжэ Лариса Санжиева, хоёрдохи хуурида Буряад - Монголой мэдээжэ зүжэгшэн Жаргалсайхан - ин бүтэлнүүд гараба. Агын Буряадай автономито тойрогой бэлэй хүгжэмшэн Бата Бальжинимаев гурбадахы хуури эзэлбэ.

Дуушадай хоорондо Сэсэг Аюшеева Гран - при шанда хүртэбэ. Сэсэг өөрөө сэлгээхэн Сэлэнгын аймагай Харганаа нютагһаа уг гарбалтай. Мүнөө Сэсэг Эржена ба Саян Жамбаловтанай ударидалга доро дуушанай орёо оньһонуудыг тайлбарилна.

Түрэл Сэлэнгын аймагай захиргаанда, багша Эржена Жамбаловада, намайе дэмжэһэн үүри нүхэдтөө, танил түрэлдөө аргагүй ехэ халуун баярыг би үнэн зүрхэнһөө хүргэхэ байнаб, - гэжэ Сэсэг тайзан дээрэһээ баярай үгэнүүдыг хэлээ һэн.

Нэгэдэхи хуурида мүн лэ Хурамхаанай аймагһаа уг гарбалтай, Буряадтаа, Монгол сайхан орондоо мэдээжэ Чингис Раднаев гараба. Бүмбэрсэг энэ дэлхэй дээрэ ори ганса, Буряад драмын театрай зүжэгшэдэй талаан бэлигтэй залуу халаан «Бүргэд» гэһэн бүлэг байгуулжа, Буряад орон, Байгал далай тухайгаа магтан дуулажа, хоёрдохи хуурида гарабад.

Захагүй үргэн Монголой талын гургалдай Наран - Гэрэлэй конкурсын гурбадахы хуурида гаража, аргагүй баяртай байһанаа мэдүүлээ һэн.

Тус һайндэр үнгэргэлгэндэ худалдаа наймаанай «Стам» гэһэн эмхи, «Славия - тех» гэдэг оньһото техникэ худалдааг дэлгүүрнүүдэй гүрлөө, Эрдэм хуралсамай министерство болон бусад эмхинүүд аргагүй ехэ туһаламжа үзүүлээ, - гээд фестивалиин директор Норжима Цыбикова хэлэнэ.

Ээлжээтэ ёһоороо Усть-Ордагай дэбисхэр дээрэ болохо бүгэдэ Буряадай «Алтаргана» нааданай бүришыг эршэтэйгээр үнгэргэдэхэнь дамжаггүй.

Булат БАДМАЕВ.